Lesbrief

Titel: *De grote deuren*
Dichter: Zoë van der Meer
Uitgever: Luitingh-Sijthoff
Aantal pagina's: 80
Doelgroep: onderbouw havo/vwo
Vakken: deze lesbrief sluit aan bij de definitieve concept-kerndoelen Nederlands (1A, 3B, 8A en 9B), mens en maatschappij (28A en 28D) en kunst en cultuur (40B en 41A).

Over de dichtbundel en de auteur

De grote deuren is een indringende dichtbundel met 24 prozagedichten over opgroeien als tiener. Zoë van der Meer (2009) legde hierin haar middelbare schooltijd vast om woorden te vinden voor haar ervaringen. Ze stond van jongs af aan graag op het podium om te zingen en toneel te spelen. Maar dit verandert wanneer ze naar de middelbare school gaat. Ze wordt — zoals zoveel tieners — onzeker en raakt zichzelf kwijt. Over paniekaanvallen, de continue prestatiedruk en depressie, maar ook over veerkracht en groei. Ontstaan als profielwerkstuk is deze bundel een eerlijke en openhartige stem voor een nieuwe generatie jongeren die zoekt naar houvast en hoop. Zoë maakte zelf de illustraties bij haar gedichten.

Over de lesbrief

De opbouw van de lessen is geïnspireerd op de poëziedidactiek van Jeroen Dera (zie *Bronnen* p. 8) die 5 uitgangspunten heeft geformuleerd waarmee je betekenisvol kunt werken met gedichten in de klas. Er zijn 3 gedichten via deze opzet uitgewerkt, met een tijdsindicatie per werkvorm.

BEGIN

De grote bruine deuren I (p. 8-9)

VOOR HET LEZEN — ACTIVEREN

Associëren (10 min)
Start bij de beleving van de leerlingen zelf. Dit eerste gedicht uit de bundel is een mooi startpunt voor de leerlingen om bij zichzelf te bedenken hoe zij hun eerste schooldag hebben ervaren. Laat de leerlingen zoveel mogelijk woorden opschrijven die bij ze naar boven komen. Stel eventueel hulpvragen. Wat had je aan? Hoe zag je eruit? Wat had je bij je? Hoe was de weg naar school? Hoe kwam het gebouw op je over? Wat zag je? Hoe was het weer? Wat dacht je? Wat vond je spannend? Hoe voelde je je? Wat hoopte je? Wie kwam je tegen?

Voorlezen (5 min)
Laat het gedicht nog niet zien en lees het voor als een stuk proza.

NA HET LEZEN — INTERPRETEREN

Vorm en inhoud (10 min)
Deel de klas in groepjes van 3-4 leerlingen in en geef ieder het gedicht op papier. Laat ze dit met elkaar bekijken en bespreken wat ze van de vorm vinden. Wat hadden ze gedacht bij het voorlezen? Is dat anders dan hoe het is geschreven? Wat doet deze vorm als prozagedicht voor de inhoud? Wat vinden ze van de vorm?

Interpretaties (15 min)
Laat de leerlingen individueel de kern van het gedicht onderstrepen. Wat vinden zij het belangrijkste? Waar voelen zij het meest bij? Ze kunnen hier elk een passend beeld bij zoeken op internet of zelf een beeld tekenen.
Daarna bespreken ze in het groepje hun interpretaties en de gekozen beelden daarbij. Hierbij gaat het er vooral om dat er verschillende interpretaties naast elkaar mogelijk zijn. Benadruk dit.

AAN DE SLAG

CREËREN

Multimediaal (15 min) ♫*We're Going to be Friends* – The White Stripes

Wijs op de link onderaan de pagina en vertel dat Zoë bij elk gedicht in de dichtbundel een liedje heeft gekozen. Ze schrijft in het voorwoord dat ze naar dit nummer luisterde bij het schrijven van dit gedicht. Laat het liedje horen. Bespreek klassikaal welke relatie de leerlingen kunnen leggen tussen het gedicht en de muziek. Laat ze zelf ook een liedje zoeken dat hen doet denken aan hun eerste schooldag. Dit kun je ook als huiswerkopdracht laten uitvoeren.

Creatief schrijven (15 min)

Laat de leerlingen zelf 8 zinnen schrijven over hun eerste schooldag en hiervoor de woorden gebruiken die ze bij het associëren hebben opgeschreven. Stel als startvraag: Welke vragen had je toen? Laat ze beginnen met de eindregel van het gedicht: *Niet wetend waar ik nu aan ga beginnen...*

Feedback geven, herschrijven en presenteren (20 min)

Laat de leerlingen in tweetallen elkaars schrijven bekijken en feedback geven. Wat is niet helemaal duidelijk? Waar hebben ze een vraag over? Wat zou je nog willen weten? Met de feedback herschrijven ze hun tekst. Vraag daarna wie het eigen gedicht zou willen voordragen. Leg hier geen druk op. Je kunt het eventueel ook in kleine groepjes aan elkaar laten presenteren of in tweetallen.

EXTRA OPDRACHT

VERDIEPEN

Reflecteren (30 min)

Leg een relatie met het laatste gedicht *De grote bruine deuren II* (p. 76-77). Lees het gedicht voor en laat de leerlingen in tweetallen de verschillen bespreken. Hoe voelde de auteur zich in het begin? En hoe nu? Wat heeft ze meegemaakt? Wat heeft ze geleerd?

Vraag of de leerlingen een moment uit hun eigen leven kiezen waarop ze ergens voor stonden dat ze spannend vonden. Hoe zijn ze daarmee omgegaan? Hoe hebben ze het overwonnen? Laat ze aan hun vroegere ik een advies schrijven. De vorm waarin ze dat doen mogen ze zelf bepalen.

KAPOT

Het podium (p. 34-35)

VOOR HET LEZEN — ACTIVEREN

Visualiseren (10 min)
Start heel theatraal met: *Stel: je krijgt nu een podium. Niemand kent je en je mag helemaal zelf bepalen wie of wat je daar bent. Je hoeft niet jezelf te spelen. Wie of wat zou je willen zijn?*

Laat de leerlingen individueel drie dingen opschrijven:
- Ik zou spelen als... (een karakter/object/dier/beroep/idool)
- Ik zou dit heel populair/mooi/lelijk/slecht/goed/krachtig spelen
- Het publiek zou na afloop moeten denken dat...

Toon de tekeningen uit de dichtbundel op p. 23, 59 en 67. Laat de leerlingen hun houding visualiseren in eenzelfde soort pentekening.

Voordragen (5 min)
Projecteer het gedicht op het bord (of deel het uit) en draag het voor.

NA HET LEZEN — INTERPRETEREN

Vorm en inhoud (5 min)
Laat de leerlingen in drietallen het gedicht bekijken. Wat valt ze op aan de vorm? Hoe past deze bij de inhoud van het gedicht? Laat ze hier 3 woorden over opschrijven.

Interpretatie (15 min)
Laat de leerlingen in de drietallen vervolgens een analyse maken. Welke gevoelens heeft de auteur OP het podium? Welke gevoelens heeft ze NAAST het podium? Laat ze deze verschillen naast elkaar zetten om vervolgens te bespreken welke betekenis het podium voor haar heeft.

AAN DE SLAG

CREËREN

Multimediaal - dramatiseren (20 min)

Het gedicht leent zich er goed voor om het vol dramatiek voor te dragen. Spoken word-artiesten verwerken gebaren in hun performance, zodat hun woorden nog meer betekenis krijgen. Een mooi voorbeeld is de voordracht van Amara van der Elst tijdens de *Nationale herdenking* op 15 augustus 2026 of de projecten van *Possibilize* die gebarentaal combineren met spoken word. Laat een van de twee voorbeelden zien (zie links hieronder).

Amara van der Elst

Kijk van 1:02:45 – 1:05:55

Possibilize

De leerlingen gaan nu zelf aan de slag. Laat ze in de drietallen bedenken hoe ze het gedicht kunnen ondersteunen met betekenisvolle gebaren.

Presenteren (20min)

Als het klimaat in de klas het toestaat, kun je de drietallen om de beurt een strofe laten presenteren, bijvoorbeeld staand in een kring.
Of je koppelt 2 drietallen aan elkaar die het aan elkaar – om de beurt een strofe – als een soort poetry slam performen.

Creatief schrijven (15 min)

Laat de leerlingen bij hun pentekening van het begin een aantal zinnen schrijven. Hoe voelen ze zich op hun podium? Hoe voelen ze zich daarbuiten? Ze mogen hierin ook hun ervaringen van de vorige opdracht verwerken. Hoe vonden ze het om met gebaren hun taal kracht bij te zetten? Voelden ze zich zelfverzekerd, onzeker, op hun gemak, blij, vol spanning of ongemakkelijk? Geef aan dat ze dit voor zichzelf opschrijven en dat jullie het niet gaan delen.

OPSTAAN

Wachten (p. 64-65)

TIJDENS HET LEZEN — ACTIVEREN

Visualiseren (10 min)
Laat alleen p. 65 zien en lees de zin van het gedicht voor. Vraag aan de leerlingen wat ze voor zich zien en laat ze hier een pentekening bij maken die (aan de linker- of rechterkant) verbonden kan worden aan de lijn op het papier.

NA HET LEZEN — INTERPRETEREN

Interpretaties (10 min)
Laat de leerlingen in groepjes van 3 leerlingen het gedicht bekijken. Ze schrijven allen 1 woord op dat hun gevoel weergeeft bij het eerste deel *het wachten duurt zo lang* en 1 woord over hun gevoel bij het laatste deel *mijn leven gaat zo snel*. Ze leggen hun woorden bij elkaar. Vervolgens bespreken ze:

- Wat is het verschil tussen de twee helften?
- Waarom is dit een tegenstelling?
- Hoe kun je je beide kanten voorstellen of voelen?

Laat ze de zin in 2 betekenisvolle kleuren opschrijven.

Vorm en inhoud (10 min) 🎵 *Paris, Texas* (feat. SYML) – Lana Del Rey
Laat de afbeelding van p. 64 nog niet zien, maar luister samen naar het liedje. De leerlingen bespreken in dezelfde groepjes (eventueel tijdens het luisteren naar het nummer) wat ze vinden van de vorm van het gedicht:

- Kan 1 zin ook een gedicht zijn?
- Wat maakt dat het een gedicht is? En wat niet?
- Wat voegt de muziek toe aan de beleving?
- Vinden ze de muziek passend?
- Geeft de muziek ze nog andere ideeën over de betekenis van het gedicht?

Laat de leerlingen een nummer zoeken dat ze zelf passend vinden bij het gedicht. Je kunt deze nummers laten horen tijdens de volgende opdracht 🎵.

AAN DE SLAG

CREËREN

Multimediaal - collage maken (20 min) ♫ ♫ ♫

Lees vooraf zelf ter inspiratie de tekst over Collages (zie QR-code). Verzamel zoveel mogelijk tijdschriften met kleurenafbeeldingen en eventueel gekleurd inpakpapier (of laat leerlingen papier en tijdschriften meenemen). Zorg voor lijm, scherpe scharen, A3-papier en tekenmateriaal. In eerste instantie gaan de leerlingen individueel op zoek naar afbeeldingen die ze aanspreken. Laat ze zoveel mogelijk pagina's uitscheuren die gevoelsmatig passen bij het gedicht. Maakt niet uit wat. Daarna laat je ze in drietallen de materialen bij elkaar leggen en er een compositie mee maken die past bij hun interpretatie van het gedicht. Wijs op de bespreking die ze hiervoor hebben gehad over de tegenstelling in het gedicht. Ze kunnen knippen en scheuren en lagen over en onder elkaar schuiven. Als ze tevreden zijn over de compositie, plakken ze het op een A3-papier. Daarna kunnen ze er eventueel nog op tekenen om elementen toe te voegen.

Creatief schrijven (10 min)

Laat de leerlingen individueel bij hun collage een nieuwe zin bedenken waarin een tegenstelling naar voren komt.

AFRONDING

VERDIEPEN

Tentoonstellen (10 min)

Hang alle collages op met de eigen verzonnen zinnen en samen met een print van p. 64-65 uit het boek. Bekijk samen de tentoonstelling.

Reflecteren (10 min)

Bespreek samen het project aan de hand van de volgende vragen:

1. Wat heb je over poëzie geleerd dat je vóór dit project nog niet wist?
2. Welk gedicht heeft jou het meest geraakt of aan het denken gezet?
3. Is jouw kijk veranderd door één van de gedichten? Waardoor?
4. Wat zou je anderen willen vertellen over de gedichten die we hebben gelezen en besproken?

Achteraf

Gebruik de opbouw van deze lessen ter inspiratie om met andere gedichten uit de bundel aan de slag te gaan. Sommige thema's in dit boek — zelfbeschadiging, paniekaanvallen, een toxische relatie — kunnen echter wel dichtbij komen voor leerlingen. Als je met deze zwaardere onderwerpen aan de slag gaat, is het goed om te benoemen dat niemand verplicht is iets persoonlijks te delen, en dat er ruimte is om met een vertrouwenspersoon op school te praten.
De dichtbundel kan helend werken voor leerlingen en ze steun en houvast bieden. Het is belangrijk om oog te hebben voor wat er speelt onder je leerlingen. Eventueel kun je leerlingen wijzen op instanties die klaarstaan om hen gratis en anoniem te helpen en een luisterend oor bieden via telefoon of chat. In de dichtbundel wordt gewezen op:

- De Kindertelefoon - 0800 - 0432 (tussen 11:00 - 21:00)
- 113 Zelfmoordpreventie - 0800 - 0113 (24 uur per dag)

Meer poëzie

LUITINGH-SIJTHOFF

Luitingh-Sijthoff heeft nog meer dichtbundels en een versroman uitgebracht voor jongeren vanaf 12 jaar.

- ***Alleen*** (2026) Megan E. Freeman (met tips over het schrijven van poëzie)
- ***Dat past allemaal in je hoofd*** (2026) Saskia van der Wiel & Hendrickje van Dijk
- ***Jij begint*** (2018/2026) Kees Spiering & Alette Straathof
- ***Nog lang geen later*** (2023) Kees Spiering & Jeska Verstegen

Bronnen

- Dera, Jeroen (2023) 'Poëzieonderwijs'. In: *Vaardig met vakinhoud. Handboek vakdidactiek Nederlands*, pp. 313-324. Bussum: Coutinho
- Playlist op *Spotify* van ***De grote deuren***
- www.possibilize.today

LUITINGH-SIJTHOFF

altijd een gedicht voor jou

Colofon

Deze lesbrief is gemaakt door Loes Reichenfeld (LEES met LOES) in opdracht van Luitingh-Sijthoff.

© illustraties Zoë van der Meer

© LEES met LOES

Ga naar www.lsuitgeverij.nl/lesbrieven/ voor meer lesmateriaal.